

Службен весник

на Република Македонија

Број 72

12 јуни 2017, понеделник

година LXXIII

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
1319. Правилник за Програмата за проверка на знаење на кандидат за возач.....	2	правила и прописи (теоретски дел) и испитувач по наставна програма управување со возила (практичен дел)...	14
1320. Правилник за Програмата за проверка на стручното оспособување за добивање на лиценца за оспособување на кандидати за возачи.....	10	1322. Одлука за издавање на лиценца за вршење на енергетска дејност производство на електрична енергија....	17
1321. Правилник за Програмата за начинот на спроведување на испити за проверка на знаење за добивање на лиценца за контролор, испитувач по наставна програма сообраќајни		1323. Одлука за издавање на лиценца за вршење на енергетска дејност производство на електрична енергија....	20
		1324. Одлука за определување највисоки цени на одделни нафтени деривати утврдени согласно со Методологијата.....	22
		Огласен дел.....	1-104

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ
РАБОТИ****1319.**

Врз основа на член 396 став 1 алинеја 5 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 169/15, 226/15 и 55/16), министерот за внатрешни работи во согласност со министерот за образование и наука донесе

**П РА В И Л Н И К
ЗА ПРОГРАМАТА ЗА ПРОВЕРКА НА ЗНАЕЊЕ
НА КАНДИДАТ ЗА ВОЗАЧ****Член 1**

Со овој правилник се пропишува Програмата за проверка на знаење на кандидат за возач.

Член 2

Програмата од членот 1 од овој правилник е дадена во Прилог и е составен дел од овој правилник.

Член 3

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.20-6958/1
26 мај 2017 година
Скопје

Бр. 1311-31254/1
9 мај 2017 година
Скопје

Министер за образование
и наука,
Пиштар Лутфиу, с.р.

Министер
за внатрешни работи,
д-р Агим Нухиу, с.р.

Прилог

**ПРОГРАМА ЗА ПРОВЕРКА НА ЗНАЕЊЕ
НА КАНДИДАТ ЗА ВОЗАЧ****I. ТЕОРЕТСКИ ДЕЛ****ПРОПИСИ ЗА БЕЗБЕДНОСТА НА СООБРАЌАЈОТ
НА ПАТИШТАТА И БЕЗБЕДНО ОДНЕСУВАЊЕ
ВО СООБРАЌАЈОТ**

За проверка на знаење на кандидати за возачи на моторни возила од „А2“, „А1“, „А“ и „Б“ категорија

А) ОПШТИ ПРАШАЊА

1. Прописи за безбедноста на сообраќајот на патиштата и
2. Значењето на одделни изрази што се употребуваат во прописите од областа на патниот сообраќај.

**Б) СООБРАЌАЈНИ ЗНАЦИ И ЗНАЦИ ШТО ГИ
ДАВААТ УНИФОРМИРАНИ ПОЛИЦИСКИ СЛУЖБЕНИЦИ**

1. Поим, улога и значење на сообраќајните знаци за безбедно и уредно одвивање на сообраќајот на патиштата;

2. Поделба на сообраќајните знаци (вид, форма, боја, значење и поставување);
3. Знаци за опасност (форма, боја и значење);
4. Знаци за изречни наредби (група, форма, боја и значење);
5. Знаци за известување (форма, боја и значење);
6. Дополнителни табли;
7. Светлосни сообраќајни знаци и светлосни ознаки;
8. Ознаки на коловозот (видови и значење);
9. Обележување на премин на пат преку железничка пруга;
10. Знаци што ги даваат униформирани полициски службеници при вршење контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата (видот, начинот на давање и нивното значење) и
11. Знаци што ги даваат возилата со право на првенство на минување и возила под придружба.

В) ПРАВИЛА НА СООБРАЌАЈОТ

1. Општи одредби за поведението на учесниците во сообраќајот на патиштата;
2. Дејствија со возилото во сообраќајот:
 - утврдување на услови за изведување дејствија со возило во сообраќајот;
 - вклучување со возило во сообраќај и
 - промена на начин и правец на движење со возило.
3. Движење со возило по пат:
 - страна на движење;
 - движење на возило на пат со повеќе сообраќајни ленти;
 - свртување надесно или налево;
 - полукружно свртување и
 - движење наназад.
4. Брзина на движење:
 - проценка на сообраќајните услови на патот и прилагодување на брзината на движење со возилото и
 - ограничување на брзина на движење со возило.
5. Свртување;
6. Првенство на минување:
 - при свртување на лево;
 - во однос на возила што се движат по шини;
 - на пат кој со сообраќаен знак е означен како пат со првенство на минување;
 - при пресекување на велосипедска патека или велосипедска лента и
 - на крстосница.
7. Сообраќај на крстосница:
 - поим и поделба на крстосниците;
 - прилагодување на брзина на движење со возило;
 - навремено престројување заради свртување налево или надесно и
 - постапување според светлосни сообраќајни знаци и знаци што ги даваат униформирани полициски службеници во сообраќајот.
8. Разминување;
9. Наизменично пропуштање на возила;
10. Престигнување и обиколување:
 - општи правила за престигнување и обиколување и
 - начин на изведување на престигнување и обиколување со возила, пречки и други објекти на патот.

11. Употреба на звучни и светлосни знаци за предупредување;

12. Запирање и паркирање:

- начин и услови за запирање и паркирање;
- забрана за запирање и паркирање и
- паркирање на паркиралиште.

13. Влечење на возило;

14. Употреба на светла во сообраќајот:

- употреба на светла ноќе;
- употреба на светла дење и во услови на намалена

видливост и

- адаптирање на видот при нееднаква или нагла промена на осветленост на патот.

15. Растојание помеѓу возилата;

16. Сообраќај на трамваи и други возила на шини;

17. Сообраќај на велосипеди, трицикли и четирицикли, велосипед со помошен мотор и мопеди, работни машини, мотокултиватори и запрежни возила;

18. Движење на добиток по патот;

19. Движење на пешаци по патот:

- правила за движење на пешаците;
- односот на возачите спрема пешаците и
- пресекување на колона пешаци.

20. Сообраќај на премин на пат преку железничка пруга;

21. Сообраќај на автопат и пат резервиран за сообраќај на моторни возила:

- вклучување, начин на движење и исклучување и
- критериуми за движење на определени категории возила, ограничување на брзина на движење со возило, начин на запирање и полукружно свртување.

22. Сообраќај во тунел;

23. Сообраќај на возила под придружба, возила со право на првенство на минување и односот на возачите спрема нив;

24. Товар на возилото:

- сместување и означување на товар.

25. Превоз на товар со возило;

26. Превоз на лица со возило;

27. Превоз на лица во приклучно возило и со возило што го влече трактор и мотокултиватор;

28. Спортски и други приредби на пат и

29. Управување со возило ноќе и под неповолни временски услови (висока и ниска температура, намалена видливост, во услови на дожд, снег, голомразица, ветар, магла, свлечишта, одрони на камења и сл.).

Г) ОПАСНОСТИ И ПОСЛЕДИЦИ КОИ НАСТАНУВААТ ПОРАДИ НЕПРОПИСНО ИЛИ НЕПРАВИЛНО ПРЕЗЕМАЊЕ НА ДЕЈСТВИЈА ВО СООБРАЌАЈОТ НА ПАТИШТАТА

1. Неприлагодена брзина на движење со возилото спрема особините и состојбата на патот, видливоста, атмосферските прилики, состојбата на возилото и товарот, густината на сообраќајот и другите сообраќајни услови;

2. Погрешна проценка на брзината на движењето и оддалеченоста на возилата што се движат од спротивна или во иста насока пред или зад возилото;

3. Движење со возило со недозволена брзина во населено место и надвор од населено место и нагло зголемување и намалување на брзината на движење со возилото;

4. Непочитување на прописите за страна на движење со возилото;

5. Непочитување на правилата за првенство на минување на крстосница или погрешна проценка на сообраќајната ситуација за примена на правилата за првенство на минување на крстосница;

6. Престигнување и обиколување на пат каде што нема доволен простор за безбедно и уредно престигнување и обиколување (колона на возила, работи на патот и сл.);

7. Престигнување на возило кое се доближува на пешачки премин или застанало пред пешачки премин заради пропуштање на пешаци;

8. Запирање и паркирање со возило на коловоз во кривина и во близина на преслап каде прегледноста е недоволна или запирање на коловоз ноќе и без соодветно обележување и обезбедување;

9. Непочитување на сообраќајни знаци;

10. Непрописно влечење на возило и

11. Непрописна употреба на светла.

Д) НЕГАТИВНО ВЛИЈАНИЕ НА НЕКОИ ФАКТОРИ ЗА БЕЗБЕДНОСТА НА СООБРАЌАЈОТ НА ПАТИШТАТА

1. Здравствена состојба за управување со моторно возило (акутни и хронични заболувања што имаат влијание врз способноста на возачот);

2. Нарушени психофизички особини од значење за способноста на возачот за управување со возило (вид, слух, рефлекс, рамнотежа, сетилна перцепција, мислење, вештина, емоција, реакција и сл.);

3. Алкохолот и безбедноста на сообраќајот (степен на пијанство и нивно негативно влијание врз психофизичките особини, функциите и однесувањето на возачот);

4. Заморот и безбедноста на сообраќајот (видови и знаци на замор, одмор, должина на траење и начин на користење на одмор) и

5. Негативно влијание на лековите и дрогата врз безбедноста на сообраќајот (штетни влијанија на определени лекови и дрогата врз психофизичките особини на возачот).

Ѓ) ВОЗАЧИ НА ВОЗИЛА НА МОТОРЕН ПОГОН

1. Услови за управување со моторно возило (правни, здравствени и психофизички);

2. Оспособување на кандидати за возачи на моторни возила;

3. Стекнување право за управување со моторно возило;

4. Возачка дозвола;

5. Категорија на моторни возила за кои се издава возачка дозвола:

- важност и продолжување на важност на возачка дозвола;

- издавање на нова возачка дозвола наместо загубена или дотраена;
 - одземање на возачка дозвола;
 - меѓународна возачка дозвола и
 - превод и замена на странска возачка дозвола.
6. Пробно возење и возила со пробни таблички и
7. Одговорност на возачите:
- кривична
 - прекршочна и
 - материјална.

Е) УРЕДИ И ОПРЕМА НА МОТОРНО ВОЗИЛО ШТО СЕ ОД ЗНАЧЕЊЕ ЗА БЕЗБЕДНОСТА НА СООБРАЌАЈОТ НА ПАТИШТАТА

1. Значење на техничката исправност на возилото од аспект на безбедноста на сообраќајот на патиштата;
2. Обврски и услови за регистрација на возилата на моторен погон;
3. Технички преглед на моторни и приклучни возила;
4. Исклучување на возило од сообраќај;
5. Отстранување на пат на дефектно и оштетено возило;
6. Опрема на мотоцикл (заштитен шлем, ракавици, одело, рефлектирачки елек);
7. Уреди за управување со возилото (улога, видови, функционирање, пропишани услови за исправност);
8. Уреди за сопирање (улога, видови, функционирање, пропишани услови за исправност);
9. Уреди за осветлување на патот и давање на светлосни знаци (улога, други пропишани услови);
10. Уреди за нормална видливост (улога, видови и други пропишани услови);
11. Уреди за спојување на влечно и приклучно возило (улога, и други пропишани услови);
12. Пневматици за возило (видови и пропишани услови);
13. Сигурносни појаси (улога, значење и начин на користење) и
14. Опрема за патнички возила.

Ж) ХУМАНИ ОДНОСИ И ЕТИКА НА СООБРАЌАЈОТ, СОЛИДАРНОСТ СПРЕМА ДРУГИТЕ УЧЕСНИЦИ ВО СООБРАЌАЈОТ

1. Општествени норми (правни, традиционални, морални и обичајни) кои ја чинат етиката на сообраќајот и
2. Етичко и морално поведение, однесување и солидарност во сообраќајот на патиштата кон:
 - други учесници;
 - сообраќајни средства;
 - патот и објекти на патот;
 - сообраќајните знаци и службените лица кои вршат контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата и
 - посебен однос кон немоќни лица, деца, стари и изнемоштени лица, лица со посебни потреби, слепи лица и др.

З) ДОЛЖНОСТИ ВО СЛУЧАЈ НА СООБРАЌАЈ НА НЕЗГОДА И ПОСЕБНИ МЕРКИ НА БЕЗБЕДНОСТ

1. За учесникот во сообраќајна незгода;

2. За возачи и лица кои се затекнати или наишле на место на сообраќајната незгода;

3. Надлежност за вршење на контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата и

4. Посебни овластувања на службените лица при контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата.

Кандидатите за возачи на моторни возила од „А2“, „А1“ и „А“ категорија кои не поседуваат возачка дозвола од „Б“ категорија не се испитуваат по наставните содржини опфатени во оваа програма и тоа:

- поглавје В, точка 3 алинеја 5 и точка 12,13, 24 и 25;
- поглавје Г, точка 8 и 10 и
- поглавје Е, точка 10, 11,13 и 14.

Кандидатите за возачи на моторни возила од „А2“, „А1“ и „А“ категорија кои поседуваат возачка дозвола од „Б“ категорија, се испитуваат по следните наставни содржини:

- опрема за возачот и лицето кое се превезува на мотоцикл;
- начин на управување со мотоцикл (став и положба на телото, движење во сообраќајна лента);
- превоз на лица со мотоцикл и
- опасности кои настануваат за време на управување и запирање со мотоцикл – губење на стабилност поради вдлабнатини, издадености и други елементи на патот, влажен и лизгав коловоз, калдрма, песок и друг расфрсит материјал, кривини и сл.).

За проверка на знаење на кандидати за возачи на моторни возила од „БЕ“, „Ц1“, „Ц1Е“, „Ц“, „ЦЕ“, „Д1“, „Д1Е“, „Д“, „ДЕ“ категорија

1. Димензии, дозволени габарити, осовински притисоци и вкупна маса на товарните моторни возила, автобуси и приклучни возила;

2. Специфики при превозот на товар со моторни и приклучни возила:

- сместување и прицврстување на товарот;
- означување на товарот што го преминува габаритот на возилото;
- ограничување на брзина на движење со возило и
- потребна документација за превоз на товарот.

3. Превоз на лица со товарни моторни возила:

- превоз на лица во просторот определен за сместување на товар;
- групен превоз на лица со одобрение и без одобрение;
- оптоварување на возилото и право на управување со возило и
- брзина на движење со возило.

4. Екипаж, време на управување со возило, прекини на управување со возило и период за одмор на возачот:

- дневно и неделно време на управување со возило;
- прекин на управување со возило, дневен и неделен одмор на возачот;
- начин на работа на посадата-екипажот на возилото и
- евиденции за спроведеното работно време, одмор и прекини на возењето (тахограф и мемориска картичка).

5. Превоз на опасни материи со моторни и приклучни возила:

- класификација на опасните материи;
- услови за вршење на превоз на опасни материи;
- опрема на возилата и потребна опрема за возачите;
- означување на возилата;
- должности и одговорност на лицата вклучени при превозот и

- брзина на движење со возило.

6. Пробно возење;

7. Вонреден превоз;

8. Уреди и опрема пропишани за товарни моторни возила, автобуси и приклучни возила;

9. Улога и функционирање на ретардерот, тахографот, уред за спојување на влечно и приклучно возило;

10. Проверка на техничката исправност на возилото и отстранување на евентуалната неисправност:

- пред секоја употреба и
- подготвување на возилото за редовен и превентивен технички преглед.

11. Превоз на лица со автобус и

- услови за вршење на превоз во патниот сообраќај;
- превоз на патници во внатрешен и меѓународен патен сообраќај (линиски, слободен и превоз на патници за сопствени потреби) и
- фактори кои влијаат на безбедноста при превоз на патници.

12. Превоз на ученици и групи деца:

- услови кои треба да ги исполнат возилата (ABS, сигурносни појаси, ПП апарати, помошни врати, отвори на покривот и др.) и
- означување на возилата при превозот на деца со посебен знак за превоз на деца.

Кандидатите за возачи на моторни возила од „Ц1“ и „Ц“ категорија се испитуваат по содржините од точка 1 до точка 10;

Кандидатите за возачи на моторни возила од „Д1“ и „Д“ категорија се испитуваат по содржините од точка 1 до точка 12;

Кандидатите за возачи на моторни возила од „БЕ“, „Ц1Е“, „ЦЕ“, „Д1Е“, „ДЕ“ категорија се испитуваат по дел од содржините од точките 8, 9 и 10 што се однесуваат на група возила.

За проверка на знаењето на кандидати за возачи на „АМ“ категорија и „Ф“ и „Г“ национална категорија

А) ПРАВИЛА НА СООБРАЌАЈОТ

1. Општи одредби за поведението на учесниците во сообраќајот на патиштата;

2. Дејствија со возилото во сообраќајот:

- утврдување на услови за изведување дејствија со возило во сообраќајот;

- вклучување со возило во сообраќај и

- промена на начин и правец на движење со возило.

3. Движење со возило по пат:

- страна на движење;

- движење на возило на пат со повеќе сообраќајни ленти;

- свртување надесно или налево;

- полукружно свртување и

- движење наназад.

4. Брзина на движење:

- проценка на сообраќајните услови на патот и прилагодување на брзината на движење со возилото и
- ограничување на брзина на движење со возило.

5. Свртување;

6. Првенство на минување:

- при свртување на лево;
- во однос на возила што се движат по шини;
- на пат кој со сообраќаен знак е означен како пат со првенство на минување;
- при пресекување на велосипедска патека или велосипедска лента и

- на крстосница.

7. Сообраќај на крстосница:

- поим и поделба на крстосниците;
- прилагодување на брзина на движење со возило;
- навремено престојување заради свртување налево или надесно и

- постапување според светлосни сообраќајни знаци и знаци што ги даваат униформирани полициски службеници во сообраќајот.

8. Разминување;

9. Наизменично пропуштање на возила;

10. Престигнување и обиколување:

- општи правила за престигнување и обиколување и
- начин на изведување на престигнување и обиколување со возила, пречки и други објекти на патот.

11. Употреба на звучни и светлосни знаци за предупредување;

12. Запирање и паркирање:

- начин и услови за запирање и паркирање и
- забрана за запирање и паркирање.

13. Влечење на возило;

14. Употреба на светла во сообраќајот:

- употреба на светла ноќе;
- употреба на светла дење и во услови на намалена видливост и
- адаптирање на видот при нееднаква или нагла промена на осветленост на патот.

15. Растојание помеѓу возилата;

16. Сообраќај на велосипеди, трицикли и четирицикли, велосипед со помошен мотор и mopеди, работни машини, мотокултиватори и запрежни возила;

17. Движење на пешаци по патот:

- правила за движење на пешаците;
- односот на возачите спрема пешаците и
- пресекување на колона пешаци

18. Сообраќај на премин на пат преку железничка пруга;

19. Сообраќај на возила под придружба, возила со право на првенство на минување и односот на возачите спрема нив;

20. Превоз на товар во приклучно возило што го влече трактор и мотокултиватор:

- сместување и означување на товар.

21. Превоз на лица со возило;

22. Превоз на лица во приклучно возило и со возило што го влече трактор и мотокултиватор и

23. Управување со возило ноќе и под неповолни временски услови (висока и ниска температура, намалена видливост, во услови на дожд, снег, голомразица, ветар, магла, свлечишта, одрони на камења и сл.).

Б) СООБРАЌАЈНИ ЗНАЦИ И ЗНАЦИ ШТО ГИ ДАВААТ ПОЛИЦИСКИ СЛУЖБЕНИЦИ

1. Поим, улога и значење на сообраќајните знаци за безбедно и уредно одвивање на сообраќајот на патиштата;
2. Поделба на сообраќајните знаци (вид, форма, боја, значење и поставување);
3. Знаци за опасност (форма, боја и значење);
4. Знаци за изречни наредби (група, форма, боја и значење);
5. Знаци за известување (форма, боја и значење);
6. Дополнителни табли;
7. Светлосни сообраќајни знаци и светлосни ознаки;
8. Ознаки на коловозот (видови и значење);
9. Обележување на премин на пат преку железничка пруга;
10. Знаци што ги даваат униформирани полициски службеници при вршење контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата (видот, начинот на давање и нивното значење) и
11. Знаци што ги даваат возилата со право на првенство на минување и возила под придружба.

В) ОПАСНОСТИ И ПОСЛЕДИЦИ КОИ НАСТАНУВААТ ПОРАДИ НЕПРОПИСНО ИЛИ НЕПРАВИЛНО ПРЕЗЕМАЊЕ НА ДЕЈСТВИЈА ВО СООБРАЌАЈОТ НА ПАТИШТАТА

1. Неприлагодена брзина на движење со возилото спрема особините и состојбата на патот, видливоста, атмосферските прилики, состојбата на возилото и товарот, густината на сообраќајот и другите сообраќајни услови;
2. Погрешна проценка на брзината на движењето и оддалеченоста на возилата што се движат од спротивна или во иста насока пред или зад возилото;
3. Движење со возило со недозволена брзина во населено место и надвор од населено место и нагло зголемување и намалување на брзината на движење со возилото;
4. Непочитување на прописите за страна на движење со возилото;
5. Непочитување на правилата за првенство на минување на крстосница или погрешна проценка на сообраќајната ситуација за примена на правилата за првенство на минување на крстосница;
6. Престигнување и обиколување на пат каде што нема доволен простор за безбедно и уредно престигнување и обиколување (колона на возила, работи на патот и сл.);
7. Престигнување на возило кое се доближува на пешачки премин или застанало пред пешачки премин заради пропуштање на пешаци;

8. Запирање и паркирање со возило на коловоз во кривина и во близина на преслап каде прегледноста е недоволна или запирање на коловоз ноќе и без соодветно обележување и обезбедување;

9. Непочитување на сообраќајни знаци и

10. Непрописна употреба на светла.

Проверка на знаењето на кандидатите за возачи на моторни возила од национална „Ф“ категорија не се врши по наставните содржини опфатени во оваа програма и тоа:

- поглавје А, точки 16 и 21.

Проверка на знаењето на кандидатите за возачи на „АМ“ категорија не се врши по наставните содржини опфатени во оваа програма и тоа:

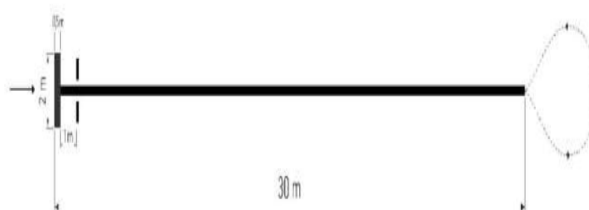
- поглавје А, точка 3 алинеја 5, точки 12, 13, 20 и 22 и
- поглавје В, точка 8.

II. ПРАКТИЧЕН ДЕЛ

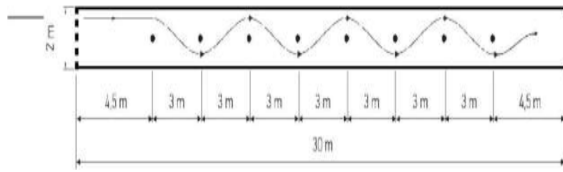
(А) ПРОВЕРКА НА ЗНАЕЊЕТО НА ПРВИОТ ДЕЛ ОД ПРАКТИЧНИОТ ДЕЛ (СООБРАЌАЕН АВТОДРОМ – ПОЛИГОН)

За проверка на знаењето на кандидати за возачи од „А2“, „А1“ и „А“ категорија

1. Познавање на возилото со посебен акцент на неговите основни карактеристики, контролно-сигналните уреди на инструмент таблата и подесување на возачките огледала;
2. Заземање на седечка положба на седиштето на возилото, познавање на техниката и начинот на држење на телото за одржување на стабилност и правец при движење со возилото;
3. Менување на степени на пренос во место без работа на моторот;
4. Тргување од место, движење напред по обележана права линија во должина од 30 метри и ширина од 25 сантиметри со промена од прв во втор степен на пренос, излегување од линијата и враќање во истата со слободно вртење во втор степен на пренос со застанување во обележан простор од еден метар со предното тркало пред стоп линијата. Кандидатот стапнува со ногата на патот, го поставува степенот на пренос во неутрална положба, слегува од моторот и го истуркува напред од просторот на вежбата и

5. Слалом движење помеѓу осум конуси во обележана лента со ширина од два метри и должина од 30 метри.

За проверка на знаењето на кандидати за возачи од „Б“ категорија

1. Познавање на возилото со кое се врши оспособување со посебен акцент на неговите основни карактеристики;

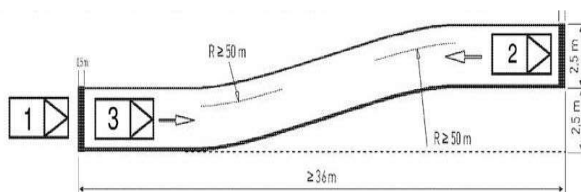
2. Надворешен преглед и контрола на возилото пред тргнување (пневматици, стакла, уреди и сл.);

3. Влегување во возилото, начин на отварање и затварање на вратата на возилото, подесување на положбата на седиштето кон телото на возачот, начин на подесување на возачките огледала, начин на врзување со сигурносен појас и запознавање со контролно-сигналните уреди на инструмент таблата;

4. Менување на степени на пренос во место без работа на моторот;

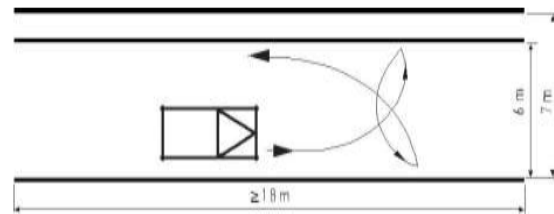
5. Тргување од место (позиција 1), движење напред во сообраќајна лента со ширина од 2,5 метри и должина од 36 метри, промена од прв во втор степен на пренос и застанување пред обележаната линија за запирање - стоп линија (позиција 2). Движење наназад по истата сообраќајна лента и застанување пред обележаната линија за запирање (позиција 3) за мануелен менувач;

6. Тргување од место (позиција 1), движење напред во сообраќајна лента со ширина од 2,5 метри и должина од 36 метри и застанување пред обележаната линија за запирање - стоп линија (позиција 2). Движење наназад по истата сообраќајна лента и застанување пред обележаната линија за запирање (позиција 3) за автоматски менувач;

7. Полукружно свртување во определен простор со ширина од шест метри со три маневри за возила со должина до четири метри.

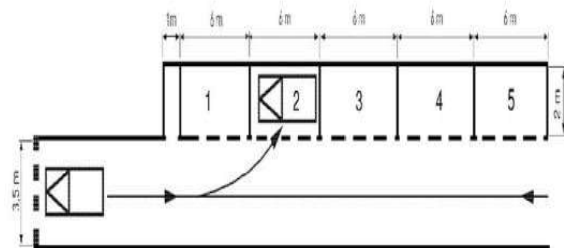
Полукружно свртување во определен простор со ширина од седум метри со три маневри за возила со должина поголема од четири метри;

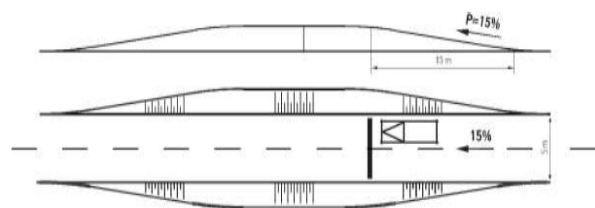
8. Право паркирање покрај работ на коловозот со движење наназад во простор со димензии:

- шест метри должина и два метри ширина за возила со должина до четири метри и

- седум метри должина и два метри ширина за возила со должина поголема од четири метри и

9. Запирање и тргнување од пред обележана стоп линија на нагорнина со надолжен наклон од 15% со помошна - рачна сопирачка.

За проверка на знаењето на кандидати за возачи од „Ц1“, „Ц“, „Д1“, „Д“ категорија и „Ф“ национална категорија

1. Познавање на возилото со кое се врши испитување со посебен акцент на неговите основни карактеристики;

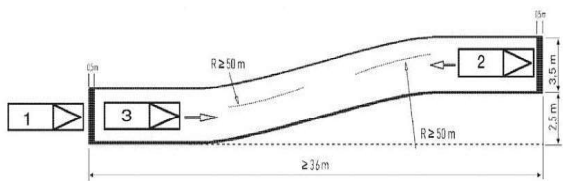
2. Надворешен преглед и контрола на возилото пред тргнување (пневматици, стакла, уреди и сл.);

3. Влегување во возило, подесување на положба на седиштето кон телото на возачот, начин на подесување на огледалата, врзување со сигурносен појас, запознавање со контролно-сигнални уреди на инструмент таблата;

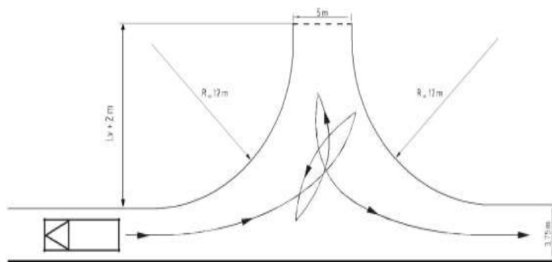
4. Менување на степени на пренос во место без работа на моторот;

5. Тргување од место (позиција 1), движење напред во сообраќајна лента со ширина од 3,5 метри и должина од 36 метри, промена од втор во трет степен на пренос и застанување пред обележаната линија за запирање - стоп линија (позиција 2). Движење наназад по

истата сообраќајна лента и застанување пред обележната линија за запирање (позиција 3). За излегување од вежбата се користи истата сообраќајна лента со движење напред;

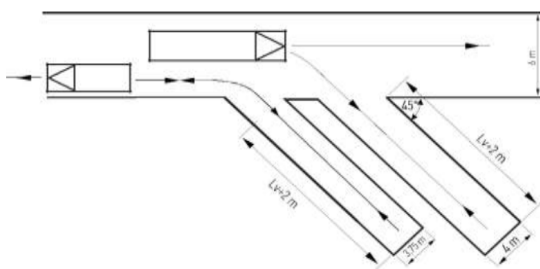

6. Полукружно свртување со користење на страничен (бочен) пат со ширина од пет метри со најмногу четири маневри;

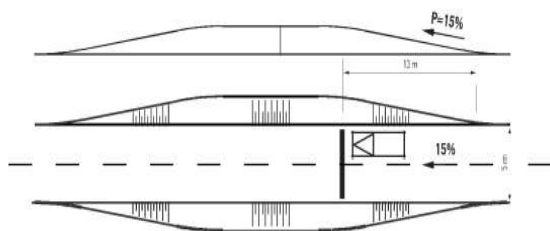

7. Косо паркирање под агол од 45 (степени) со движење наназад во определен простор со ширина од 3,75 метри за „Ц1“, „Ц“ категорија и „Ф“ национална категорија;

8. Косо паркирање со движење напред во определен простор со ширина од четири метри за „Д1“ и „Д“ категорија, излегување наназад со вклучување во сообраќајна лента и движење напред и

9. Запирање и тргнување од пред обележана стоп линија на нагорнина со надолжен наклон од 15% со помошна - рачна сопирачка.

(Б) ПРОВЕРКА НА ЗНАЕЊЕТО НА ЈАВЕН ПАТ НАДВОР ОД НАСЕЛЕНО МЕСТО И НА ЈАВЕН ПАТ ВО НАСЕЛЕНО МЕСТО

За проверка на знаењето на кандидати за возачи од „А2“, „А1“ и „А“ категорија

1. Возење по пат со послаб интензитет на сообраќај, вклучување во сообраќај, страна на движење, движење во сообраќајна лента, промена од помал во поголем степен на пренос и обратно со одржување на правец на движење со возилото, промена на правецот на движењето (менување на сообраќајна лента, свртување надесно и налево);

2. Возење по пат со поредок сообраќај, промена на брзина од најмал до најголем степен на пренос и одржување на правецот на движење, правилно држење на телото на возачот во кривина на надолнина и нагорнина;

3. Возење по улица со интензивен сообраќај, разминување, обиколување, престигнување и давање на знаци за предупредување на другите учесници во сообраќајот со користење на возачки огледала (ретровизори);

4. Постапка на возачот по запирање на возило пред крстосница;

5. Движење со возило на крстосница со вкрстосување на патишта од иста важност;

6. Движење со возило на крстосница на пат кој со сообраќаен знак е означен како пат со првенство на минување и на пат каде сообраќајот е регулиран со знаци за изречни наредби (задолжително запирање-стоп и крстосување со пат со првенство на минување);

7. Вклучување со возило на пат кој со сообраќаен знак е означен како пат со првенство на минување;

8. Движење со возило во крстосница со кружен тек на сообраќај;

9. Движење на крстосница на која сообраќајот е посебно регулиран со уреди за давање светлосни сообраќајни знаци (семафор);

10. Начин на постапување при наидување со возило на крстосница на која сообраќајот е регулиран со светлосни сообраќајни знаци кога ќе се појави жолт непрекинат светлосен сигнал;

11. Движење на крстосница на која сообраќајот е регулиран со знаци кои ги даваат полициски службеници;

12. Дејствија со возило при наидување на возила со право на првенство на минување и на возила под придружба;

13. Возење по пат со погуст интензитет на сообраќај, држење правилно растојание од возилото кое се движи напред, минување покрај запрено возило за јавен превоз на патници на автобуско стојалиште, минување покрај пешаци и односот спрема нив;

14. Приближување кон пешачки премин и пропуштање на пешаци кои стапнале или кои стапнуваат на пешачки премин;

15. Движење со возило и употреба на звучни и светлосни сигнали кога покрај коловозот се наоѓаат деца, лица со посебни потреби, постари и изнемоштени лица кои не обрнуваат внимание на возилото и

16. Вовење ноќе надвор од населено место и во населено место со употреба на светла според утврдениот режим и услови на сообраќајот со посебно вежбање на разминување и употреба на светлосни сигнали за предупредување (блендирање), поминување покрај пешаки и прилагодување на брзината на движење според условите на патот и интензитетот на сообраќајот.

За проверка на знаењето на кандидати за возачи од „Б“ категорија

1. Вовење по пат со послаб интензитет на сообраќај, вклучување во сообраќај, страна на движење, промена од помал во поголем степен на пренос и обратно со одржување на правец на движење со возилото, промена на правецот на движењето (менување на сообраќајна лента, свртување надесно и налево);

2. Вовење по пат надвор од населено место со одржување на безбедно растојание промена од најмал до најголем степен на пренос со одржување на правец на движење, прилагодување на брзината на движење со возилото во кривина, низ надолнина, по нагорнина, запирање и тргнување на надолнина и нагорнина со употреба на помошна (рачна) и работна сопирачка;

3. Вовење по пат надвор од населено место со изведување на дејствија во сообраќајот:

- разминување;
- обиколување;
- прстигнување;
- минување покрај запрежни возила и
- минување покрај добиток кој се движи по и надвор од коловоз.

4. Вовење низ надолнина, намалување на брзината на движење со преминување од повисок во понизок степен на пренос-моторно сопирање и запирање со возило;

5. Паркирање на нагорнина и надолнина со возило;

6. Вовење наназад со возило;

7. Полукружно свртување на возило без или со маневрирање, на површина на која се одвива јавен сообраќај, правилно движење на управувачот за време на изведување на дејствието;

8. Вовење по пат со послаб интензитет на сообраќај и прилагодување на брзината на движење според условите и состојбата на патот;

9. Вовење по улица со послаб интензитет на сообраќај, страна на движење, промена на правец на движење со возило, свртување надесно и налево, промена на сообраќајна лента со користење на возачки огледала (ретровизори)

10. Вовење по пат преку премин на железничка пруга;

11. Движење со возило и употреба на звучни и светлосни сигнали кога покрај коловозот се наоѓаат деца, лица со посебни потреби, постари и изнемоштени лица кои не обрнуваат внимание на возилото;

12. Престројување пред крстосница со свртување надесно и налево со користење на светлосно-сигнални уреди и вклучување со возило во соодветна сообраќајна лента од страничен (бочен) пат;

13. Приближување кон пешачки премин и пропуштање на пешаки кои стапнале или кои стапнуваат на пешачки премин;

14. Свртување со возило на страничен (бочен) пат на чиј влез не постои обележан пешачки премин и пропуштање на пешаки кои веќе стапнале на коловоз;

15. Движење со возило на воден коловоз со посебно внимание кон пешаците кои се наоѓаат покрај коловозот;

16. Движење покрај возило на јавен превоз на патници запрено на стојалиште кога лицата влегуваат и излегуваат од возилото или поминуваат преку коловозот;

17. Приспособување на брзината на движење на возилото кон својствата и состојбите на патот, видливоста, прегледноста, атмосферските услови, густината на сообраќајот и другите сообраќајни услови;

18. Прилагодување на брзината на движење на возилото според режимот на сообраќај и поставената патна сообраќајна сигнализација;

19. Престројување со возило пред крстосница, свртување надесно и налево (правилен лак при свртување), вклучување во соодветна сообраќајна лента од страничен пат со и без хоризонтална и вертикална патна сигнализација;

20. Постапка на возачот по запирање на возило пред крстосница;

21. Движење со возило на крстосница со вкрстосување на патишта од иста важност;

22. Движење со возило на крстосница на пат кој со сообраќаен знак е означен како пат со првенство на минување и на пат каде сообраќајот е регулиран со знаци за изречни наредби (задолжително запирање-стоп и крстосување со пат со првенство на минување);

23. Вклучување со возило на пат кој со сообраќаен знак е означен како пат со првенство на минување;

24. Движење со возило во крстосница со кружен тек на сообраќај;

25. Движење на крстосница на која сообраќајот е посебно регулиран со уреди за давање светлосни сообраќајни знаци (семафор);

26. Начин на постапување при наидување со возило на крстосница на која сообраќајот е регулиран со светлосни сообраќајни знаци кога ќе се појави жолт непрекинат светлосен сигнал;

27. Движење на крстосница на која сообраќајот е регулиран со знаци кои ги даваат униформирани полициски службеници;

28. Дејствија со возило при наидување на возила со право на првенство на минување и на возила под придружба;

29. Движење со возило на пат каде се врши наизменично пропуштање на возила поради изведување работи на патот;

30. Вовење по улица со интензивен сообраќај и прилагодување на брзината и начинот на движење со возилото според конкретните сообраќајни услови;

31. Вовење по улица со интензивен сообраќај, разминување, обиколување, прстигнување и давање на знаци за предупредување на другите учесници во сообраќајот со користење на возачки огледала (ретровизори);

32. Запирање и паркирање со возило;

33. Вклучување со возило во сообраќај на јавен пат (излегување од паркиралиште, двор и друга површина);

34. Возење ноќе надвор од населено место и во населено место со употреба на светло според утврдениот режим и услови на сообраќајот со посебно вежбање на разминување и употреба на светлосни сигнали за предупредување (аблендирање), поминување покрај пешаци и прилагодување на брзината на движење според условите на патот и интензитетот на сообраќајот и

35. Возење на пат со интензивен сообраќај во населено место и надвор од населено место, прилагодување на брзината на движење според утврдениот режим на сообраќај според хоризонталната, вертикалната и светлосната сигнализација, според особините и состојбите на патот (воден коловоз или мраз), временски неприлики (магла, дожд, снег), густина на сообраќај и други сообраќајни неприлики.

За проверка на знаењето на кандидати за возачи од „Ц1“ и „Ц“ категорија

1. Возење по пат со послаб интензитет на сообраќај, вклучување во сообраќај, страна на движење, промена од помал во поголем степен на пренос и обратно со одржување на правец на движење со возило, промена на правец на движење (менување на сообраќајна лента, свртување надесно и налево);

2. Возење по пат надвор од населено место, разминување, обиколување, престигнување и давање знаци за предупредување;

3. Возење по пат надвор од населено место со одржување на пропишано растојание, прилагодување на брзината на движење со возилото во кривина, низ надолнина, по нагорнина, запирање и тргнување на надолнина и нагорнина со употреба на помошна (рачна) и работна сопирачка;

4. Возење низ надолнина, намалување на брзината на движењето со преминување во понизок степен на пренос-моторно сопирање, запирање со возилото;

5. Паркирање на нагорнина и надолнина;

6. Возење наназад на нагорнина;

7. Возење во населено место на пат со послаб интензитет на сообраќај, страна на движење, промена на правец на движење со возило и користење на возачки огледала (свртување надесно и налево, промена на сообраќајна лента и др.);

8. Приспособување на брзина на движење со возилото кон својствата и состојбите на патот, видливоста, прегледноста, атмосферските услови, густината на сообраќајот и други сообраќајни услови;

9. Полукружно свртување со возило без или со маневрирање, на површина на која се одвива јавен сообраќај;

10. Возење во населено место на пат со интензивен сообраќај, разминување, обиколување, престигнување и престојување пред крстосница со свртување надесно и налево со користење на возачки огледала (ретровизори);

11. Движење со возило по пат на кој постои обележан пешачки премин и употреба на звучни и светлосни сигнали кога покрај коловозот се наоѓаат деца, лица со посебни потреби, постари и изнемоштени лица кои не обрнуваат внимание на возилото;

12. Влегување и излегување со возило од паркиралиште или друга површина на која не се одвива сообраќај на возила;

13. Движење со возило на крстосница (регулирана и нерегулирана) и

14. Возење ноќе во и надвор од населено место на осветлен и неосветлен пат со употреба на светла, приспособување на брзината на движење кон утврдениот режим и услови на сообраќајот со посебно вежбање на разминување и употреба на светлосни сигнали за предупредување (аблендирање) при минување покрај пешаци.

За проверка на знаењето на кандидати за возачи од „Д1“ и „Д“ категорија

Проверката на знаењето на кандидатите за возачи од „Д1“ и „Д“ категорија се спроведува по содржините на поглавјето за оспособување на кандидати за возачи за „Ц1“ и „Ц“ категорија и по следните дополнителни содржини за проверка на знаењето на кандидати за возачи:

1. Влегување и излегување од автобуско стојалиште и
2. Влегување и излегување од автобуски терминал.

За проверка на знаењето на кандидати за возачи од „БЕ“, „ЦЕ“, „Ц1Е“, „ДЕ“, „Д1Е“ категорија

Проверката на знаењето на кандидатите за возачи од горенаведените категории се спроведува по содржините за оспособување на кандидати за возачи од „Б“, „Ц1“, „Ц“, „Д1“ и „Д“ категорија, -поглавје Б кои се карактеристични за управување со група возила, како и по дополнителните содржините за начин и постапка на приклучување и исклучување на:

1. Уред за спојување на влечно и приклучно возило;
2. Уред за означување и давање светлосни знаци и
3. Уред за пренос на воздух во системот за сопирање на приклучното возило.

1320.

Врз основа на член 396 став 1 алинеја 4 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 169/15, 226/15 и 55/16), министерот за внатрешни работи во согласност со министерот за образование и наука донесе

П Р А В И Л Н И К

ЗА ПРОГРАМАТА ЗА ПРОВЕРКА НА СТРУЧНОТО ОСПОСОБУВАЊЕ ЗА ДОБИВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА ЗА ОСПОСОБУВАЊЕ НА КАНДИДАТИ ЗА ВОЗАЧИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува Програмата за проверка на стручното оспособување за добивање на лиценца за оспособување на кандидати за возачи.

Член 2

Програмата од членот 1 од овој правилник е дадена во Прилог и е составен дел од овој правилник.

Член 3

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.20-6959/1
26 мај 2017 година
Скопје

Бр. 1311-31255/1
9 мај 2017 година
Скопје

Министер за образование
и наука,
Пиштар Лутфиу, с.р.

Министер
за внатрешни работи,
д-р Агим Нухиу, с.р.

Прилог

**ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕРКА НА СТРУЧНОТО ОСПОСОБУВАЊЕ
ЗА ДОБИВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА ЗА ОСПОСОБУВАЊЕ
НА КАНДИДАТИ ЗА ВОЗАЧИ**

ТЕОРЕТСКИ ДЕЛ**А. Општи прашања:**

1. Прописи за безбедноста на сообраќајот на патиштата и
2. Значење на одделни изрази што се употребуваат во прописите за безбедност на сообраќајот на патиштата.

Б. Правила на сообраќајот:

1. Општи одредби за поведението на учесниците во сообраќајот на патиштата;
2. Дејствија со возило во сообраќајот:
 - утврдување на условите за изведување дејствија со возилото во сообраќајот;
 - вклучување на возилото во сообраќајот и
 - промена на начинот и правецот на движење.
3. Движење на возило по пат:
 - страна на движење;
 - движење на возило на пат со повеќе сообраќајни ленти;
 - свртување надесно или налево;
 - полукружно свртување и
 - движење наназад.
4. Брзина на движењето:
 - проценување на сообраќајните услови на патот и прилагодување на брзината на движењето на возилото;
 - ограничување на брзината на движењето и
 - опасности што настануваат поради нагло намалување, зголемување на брзината на движењето и погрешна проценка на растојанието и растојанието во движење во однос на другите возила.
5. Свртување;
6. Првенство на минување:
 - при свртување налево;
 - во однос на возила што се движат по шини;

- на пат што е означен со сообраќаен знак како пат со првенство за минување;
 - при пресекување на велосипедска патека или лентата и
 - на крстосница.
7. Сообраќај на крстосница:
 - поим и поделба на крстосниците;
 - прилагодување на брзината на движењето на возилото;
 - навремено престојување заради свртување налево или надесно и
 - постапување спрема светлосните сообраќајни знаци и знаците што ги даваат униформираните полициски службеници во сообраќајот.
 8. Разминување;
 9. Наизменично пропуштање на возила;
 10. Престигнување и обиколување:
 - општи правила за престигнување и обиколување;
 - начин на изведување на престигнувањето и обиколувањето на возила, пречки и другиобјекти на патот и
 - опасности што настануваат поради непрописно и неправилно престигнување и обиколување.
 11. Употреба на звучни и светлосни знаци за предупредување;
 12. Запирање и паркирање:
 - начин и услови за запирање и паркирање во сообраќајот на патот;
 - забрана за запирање и паркирање;
 - паркирање на паркиралиште и
 - опасности на патот заради непрописно запирање и паркирање.
 13. Влечење на возила;
 14. Употреба на светла во сообраќајот:
 - употреба на светла ноќе;
 - употреба на светла дeне и во услови на намалена видливост и
 - потешкотии на адаптацијата на видот на нееднаквата осветленост на патот.
 15. Растојание меѓу возилата;
 16. Сообраќај на трамваи и на други возила на шини;
 17. Сообраќај на велосипеди со мотор, лесни трицикли, трицикли, лесни четирицикли, четирицикли, мотоцикли, работни машини, мотокултиватори и запрежни возила;
 18. Движење на добиток на патот;
 19. Движење на пешаци по патот:
 - правила за движење на пешаците;
 - односот на возачите кон пешаците и
 - пресекување на колона пешаци.
 20. Сообраќај на премин на пат преку железничка пруга;
 21. Сообраќај на автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторно возило:
 - вклучување и начин на движење;
 - забрана на движење на определени категории на возила, ограничување на брзината и
 - начин на запирање и полукружно свртување.
 22. Сообраќај во тунел;

23. Сообраќај на возила под придружба и со право на првенство на минување и односот на возачите спрема нив;

24. Товар на возилото:

- сместување на товарот и
- означување на товарот.

25. Превоз на лица и товар со моторни и приклучни возила и со возило што го влече трактор и мотокултиватор;

26. Превоз на патници со моторно возило од “Д” категорија;

- начин на превоз на патниците (линиски, вонлиниски) и
- фактори кои влијаат на безбедноста и превоз на патниците.

27. Превоз на ученици и деца (означување на возилото и мерки на претпазливост);

28. Димензии, дозволени габарити, осовински притисоци и вкупна маса на товарните и приклучните возила;

29. Специфичноста во превозот на товарот со моторни и приклучни возила:

- сместување и прицврстување на товарот;
- означување на товарот што го преминува габаритот на возилото;
- ограничување на брзината на движењето и
- документација за превоз на товарот.

30. Превоз на лица со возила во просторот за сместување на товар:

- превоз на лица со товарни моторни возила без одобрение и со одобрение;
- опрема на возилата и контрола на техничката исправност;
- оптеретување на возилото и право на управување со возилото и
- брзина на движењето.

31. Траење на времето на управувањето со моторно возило:

- работно време, одмор на возачите;
- начин на работа на посадата на возилото и
- евиденции за спроведеното работно време, одморот и прекините на возењето.

32. Превоз на опасни материи со моторни и приклучни возила:

- класификација на опасните материи;
- услови кои што мораат да ги исполнат возилата за превоз;
- означување на возилата, уреди, прибор и опрема на возилата;
- должност на посадата на возилата и
- брзината на движењето на возилото и слично.

33. Пробно возење и сообраќај на возила со пробни табели;

34. Вонреден превоз;

35. Уреди и опрема за товарни моторни возила и автобуси;

36. Улога и функционирање на серво управувачот, тахографот, влечниот уред за спојување на влечното и приклучното возило;

37. Проверка на техничката исправност на возилото и отклонување на неисправноста:

- пред секоја употреба;

- подготвување на возилото за посебни временски услови и долги релации и

- подготвување на возилото за редовен и превентивен технички преглед.

38. Спортски и други приредби на пат и

39. Управување со возило ноќе и под неповолни временски услови (висока и ниска температура, намалена видливост, дожд, снег, голомразица, ветер, магла, одрони на камења и слично).

В. Сообраќајни знаци и знаци што ги даваат полициски службеници:

1. Поим, улога и значење на сообраќајните знаци за безбедно и уредно одвивање на сообраќајот;

2. Поделба на сообраќајните знаци (вид, форма, боја, значење);

3. Знаци за опасност (форма, боја и значење);

4. Знаци за изречни наредби (група, форма, боја и значење);

5. Знаци за известување (форма, боја и значење);

6. Дополнителни табели;

7. Светлосни сообраќајни знаци и светлосни ознаки;

8. Ознаки на коловозот (видови и значење);

9. Обележување на премин на пат преку железничка пруга;

10. Обележување на работи и пречки на патот и

11. Знаци што ги даваат униформирани полициски службеници при вршење на контрола и регулирање на сообраќајот (вид, начин на давање и нивно значење).

Г. Опасности и последици кои настануваат поради непрописно или неправилно преземање на дејствија во сообраќајот на патиштата:

1. Пребрзо возење (движење со возило со недозволен брзина во населено место);

2. Неприлагодена брзина на движењето на возилото спрема особините и состојбата на патот, видливоста, атмосферските прилики, состојбата на возилото и товарот, густината на сообраќајот и на другите сообраќајни услови;

3. Погрешна проценка на брзината на движењето и оддалеченоста на возилата што се движат од спротивна или во иста насока пред или зад возилото;

4. Непочитување на прописите за страната на движењето;

5. Непочитување на правилата за првенство на минување на раскрсница или погрешна проценка на сообраќајната ситуација за примена на правилата за првенство на минување на раскрсница;

6. Престигнување и обиколување на пат каде што нема доволен простор за безбедно и уредно престигнување и обиколување;

7. Престигнување на возило кое се доближува кон пешачки премин или застанало пред пешачки премин заради пропуштање на пешаци;

8. Запирање на возило на коловоз, во кривина и во близина на врв на преслап, каде прегледноста е недоволна, или запирање на коловоз ноќе и без соодветно обележување и обезбедување;

9. Непочитување на сообраќајните знаци;
10. Непрописно влечење на возила и
11. Непрописна употреба на светла.

Д. Негативно влијание на некои фактори врз безбедноста на сообраќајот на патиштата:

1. Здравствена состојба за управување со моторно возило (акутни и хронични заболувања што имаат влијание врз способноста на возачот);
2. Нарушени психофизички особини од значење за способноста на возачот за управување со возило, острина на вид, слух, визуелно внимание, рефлекс, рамнотежа, перцепција, мислење, вештина, емоција, реакција и слично);
3. Алкохол и безбедноста на сообраќајот (степен на пијанство и нивното негативно влијание врз психофизичките особини, функциите и однесувањето на возачот);
4. Заморот и безбедноста на сообраќајот (видови и знаци на замор, одмор, должина на траење и начин на користење на одмор) и
5. Лековите, дрогата и безбедноста на сообраќајот (штетни влијанија на определени лекови и дрогата врз психофизичките особини на возачот).

Ѓ. Возачи на возила на моторен погон

1. Услови за управување со возила (правни, здравствени и психофизички);
2. Оспособување на возачи на моторни возила;
3. Стекнување право на управување со возило на моторен погон;
4. Возачка дозвола;
 - категорија на моторни возила за кои се издава возачката дозвола;
 - важност и продолжување важноста на возачката дозвола;
 - издавање нова возачка дозвола наместо загубената или дотраена;
 - одземање на возачка дозвола;
 - меѓународна возачка дозвола и
 - превод на странска возачка дозвола.
5. Одговорност на возачите:
 - кривична;
 - прекршочна и
 - материјална.

Е. Уреди на моторното возило што се од значење на безбедноста на сообраќајот на патиштата:

1. Значење на техничката исправност на возилото од аспект на безбедноста на сообраќајот на патиштата;
2. Обврска и услови за регистрација на возила на моторен погон;
3. Технички преглед на моторни и приклучни возила;
4. Исклучување на возило од сообраќај;
5. Отстранување од пат на дефектно и оштетено возило;
6. Опрема на мотоцикл (заштитен шлем);
7. Уреди за управување со возилото (улога, функционирање, пропишани услови за исправност);

8. Уреди за сопирање (улога, функционирање, пропишани услови за исправност);
9. Уреди за осветлување на патот и за давање на светлосни знаци (улога, пропишани услови);
10. Уреди за нормална видливост (улога, видови, пропишани услови);
11. Уреди за спојување на влечно и приклучно возило (улога, пропишани услови);
12. Пневматици на возило (видови, пропишани услови);
13. Сигурносни појаси (улога, значење и користење) и
14. Опрема за патнички возила и трактори.

Ж. Хумани односи и солидарност спрема другите учесници во сообраќајот:

1. Општествени норми (правни, технички, морални и обичајни) кои ја обликуваат сообраќајната етика;
2. Морално поведение, однесување и солидарност во сообраќајот на патиштата спрема другите учесници:
 - сообраќајни средства-возила;
 - патот и објектите на него и
 - сообраќајните знаци и службените лица кои вршат контрола и регулирање на сообраќајот;
3. Надлежност за вршење на контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата;
4. Посебни овластувања на униформираните полициски службеници во контролата и регулирањето на сообраќајот на патиштата;
5. Посебни односи, обврски и постапки кон немоќни лица (деца, старци, болни, изнемоштени, инвалиди, слепи и др.) и
6. Должности во случај на сообраќајна незгода:
 - за учесникот во сообраќајната незгода и
 - за возачи и лица кои се затекнати или наишле на местото на сообраќајната незгода.

З. Психологија и култура во сообраќајот

1. Човекот како фактор за безбедност во сообраќајот:
 - психички процеси, особини и состојби;
 - неврофизиолошки основи на доживувањето и однесувањето;
 - осет;
 - перцепција;
 - учење;
 - помнење;
 - заборавање;
 - мислење;
 - емоции и
 - мотивација.
2. Социокултурни аспекти на однесувањето во сообраќајот:
 - личност – поим и структура;
 - важност на особините на личноста за однесувањето во сообраќајот;
 - развивање хумани односи во сообраќајот и
 - сообраќаен морал.
3. Психологија на комуникација во сообраќајот:
 - социјална интеракција;

- вербална и невербална комуникација во сообраќајот;

- фрустрации и конфликти и
- поим за група, групни процеси и раководење со група.

4. Нарушување на безбедноста во сообраќајот:
- влијание на надворешните фактори врз безбедноста во сообраќајот;
- влијание на внатрешните фактори врз безбедноста во сообраќајот;
- влијание на алкохолот, лековите, пушењето и наркотиците врз возачите и
- ментални растројства како фактор за нарушување на безбедноста во сообраќајот.

1321.

Врз основа на член 396 став 1 алинеја 3 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 169/15, 226/15 и 55/16), министерот за внатрешни работи во согласност со министерот за образование и наука донесе

П РА В И Л Н И К

ЗА ПРОГРАМАТА ЗА НАЧИНОТ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ИСПИТИ ЗА ПРОВЕРКА НА ЗНАЕЊЕ ЗА ДОБИВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА ЗА КОНТРОЛОР, ИСПИТУВАЧ ПО НАСТАВНА ПРОГРАМА СООБРАЌАЈНИ ПРАВИЛА И ПРОПИСИ (ТЕОРЕТСКИ ДЕЛ) И ИСПИТУВАЧ ПО НАСТАВНА ПРОГРАМА УПРАВУВАЊЕ СО ВОЗИЛА (ПРАКТИЧЕН ДЕЛ)

Член 1

Со овој правилник се пропишува Програмата за начинот на спроведување на испити за проверка на знаење за добивање на лиценца за контролор, испитувач по наставна програма сообраќајни правила и прописи (теоретски дел) и испитувач по наставна програма управување со возила (практичен дел).

Член 2

Програмата од членот 1 од овој правилник е дадена во Прилог и е составен дел од овој правилник.

Член 3

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.20-7000/1
29 мај 2017 година
Скопје

Министер за образование
и наука,
Пиштар Лутфиу, с.р.

Бр. 1311-31256/1
9 мај 2017 година
Скопје

Министер
за внатрешни работи,
д-р Агим Нухиу, с.р.

Прилог

ПРОГРАМА ЗА НАЧИН НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ИСПИТИ ЗА ПРОВЕРКА НА ЗНАЕЊЕ ЗА ДОБИВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА ЗА КОНТРОЛОР, ИСПИТУВАЧ ПО НАСТАВНА ПРОГРАМА СООБРАЌАЈНИ ПРАВИЛА И ПРОПИСИ (ТЕОРЕТСКИ ДЕЛ) И ИСПИТУВАЧ ПО НАСТАВНА ПРОГРАМА УПРАВУВАЊЕ СО ВОЗИЛА (ПРАКТИЧЕН ДЕЛ)

ТЕОРЕТСКИ ДЕЛ

А. Општи прашања:

1. Прописи за безбедноста на сообраќајот на патиштата и
2. Значење на одделни изрази што се употребуваат во прописите за безбедност на сообраќајот на патиштата.

Б. Правила на сообраќајот:

1. Општи одредби за поведението на учесниците во сообраќајот на патиштата;
2. Дејствија со возило во сообраќајот:
- утврдување на условите за изведување дејствија со возилото во сообраќајот;
- вклучување на возилото во сообраќајот и
- промена на начинот и правецот на движење.
3. Движење на возило по пат:
- страна на движење;
- движење на возило на пат со повеќе сообраќајни ленти;
- свртување надесно или налево;
- полукружно свртување и
- движење наназад.
4. Брзина на движењето:
- проценување на сообраќајните услови на патот и прилагодување на брзината на движењето на возилото;
- ограничување на брзината на движењето и
- опасности што настануваат поради нагло намалување, зголемување на брзината на движењето и погрешна проценка на растојанието и растојанието во движење во однос на другите возила.
5. Свртување;
6. Првенство на минување:
- при свртување налево;
- во однос на возила што се движат по шини;
- на пат што е означен со сообраќаен знак како пат со првенство за минување;
- при пресекување на велосипедска патека или ленти и
- на крстосница.
7. Сообраќај на крстосница:
- поим и поделба на крстосниците;
- прилагодување на брзината на движењето на возилото;
- навремено престојување заради свртување налево или надесно и
- постапување спрема светлосните сообраќајни знаци и знаците што ги даваат униформираните полициски службеници во сообраќајот.

8. Разминување;
9. Наизменично пропуштање на возила;
10. Престигнување и обиколување:
 - општи правила за престигнување и обиколување;
 - начин на изведување на престигнувањето и обиколувањето на возила, пречки и други објекти на патот и
 - опасности што настануваат поради непрописно и неправилно престигнување и обиколување.
11. Употреба на звучни и светлосни знаци за предупредување;
12. Запирање и паркирање:
 - начин и услови за запирање и паркирање во сообраќајот на патот;
 - забрана за запирање и паркирање;
 - паркирање на паркиралиште и
 - опасности на патот заради непрописно запирање и паркирање.
13. Влечење на возила;
14. Употреба на светла во сообраќајот:
 - употреба на светла ноќе;
 - употреба на светла дење и во услови на намалена видливост и
 - потешкотии на адаптацијата на видот на нееднаквата осветленост на патот.
15. Растојание меѓу возилата;
16. Сообраќај на трамваи и на други возила на шини;
17. Сообраќај на велосипеди со мотор, лесни трицикли, трицикли, лесни четирицикли, четирицикли, мотоцикли, работни машини, мотокултиватори и запрежни возила;
18. Движење на добиток на патот;
19. Движење на пешаци по патот:
 - правила за движење на пешаците;
 - односот на возачите кон пешаците и
 - пресекување на колона пешаци.
20. Сообраќај на премин на пат преку железничка пруга;
21. Сообраќај на автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторно возило:
 - вклучување и начин на движење;
 - забрана на движење на определени категории на возила, ограничување на брзината и
 - начин на запирање и полукружно свртување.
22. Сообраќај во тунел;
23. Сообраќај на возила под придружба и со право на првенство на минување и односот на возачите спрема нив;
24. Товар на возилото:
 - сместување на товарот и
 - означување на товарот.
25. Превоз на лица и товар со моторни и приклучни возила и со возило што го влече трактор и мотокултиватор;
26. Превоз на патници со моторно возило од "Д" категорија;
 - начин на превоз на патниците (линиски, вонлиниски) и
 - фактори кои влијаат на безбедноста и превоз на патниците.

27. Превоз на ученици и деца (означување на возилото и мерки на претпазливост);
28. Димензии, дозволени габарити, осовински притисоци и вкупна маса на товарните и приклучните возила;
29. Специфичноста во превозот на товарот со моторни и приклучни возила:
 - сместување и прицврстување на товарот;
 - означување на товарот што го преминува габаритот на возилото;
 - ограничување на брзината на движењето и
 - документација за превоз на товарот.
30. Превоз на лица со возила во просторот за сместување на товар:
 - превоз на лица со товарни моторни возила без одобрение и со одобрение;
 - опрема на возилата и контрола на техничката исправност;
 - оптеретување на возилото и право на управување со возилото и
 - брзина на движењето.
31. Траење на времето на управувањето со моторно возило:
 - работно време, одмор на возачите;
 - начин на работа на посадата на возилото и
 - евиденции за спроведеното работно време, одмор и прекините на возењето.
32. Превоз на опасни материи со моторни и приклучни возила:
 - класификација на опасните материи;
 - услови кои што мораат да ги исполнат возилата за превоз;
 - означување на возилата, уреди, прибор и опрема на возилата;
 - должност на посадата на возилата и
 - брзината на движењето на возилото и слично.
33. Пробно возење и сообраќај на возила со пробни табели;
34. Вонреден превоз;
35. Уреди и опрема за товарни моторни возила и автобуси;
36. Улога и функционирање на серво управувачот, тахографот, влечниот уред за спојување на влечното и приклучното возило;
37. Проверка на техничката исправност на возилото и отклонување на неисправноста:
 - пред секоја употреба;
 - подготвување на возилото за посебни временски услови и долги релации и
 - подготвување на возилото за редовен и превентивен технички преглед.
38. Спортски и други приредби на пат и
39. Управување со возило ноќе и под неповолни временски услови (висока и ниска температура, намалена видливост, дожд, снег, голомразица, ветер, магла, одрони на камења и слично).

В. Сообраќајни знаци и знаци што ги даваат полициски службеници:

1. Поим, улога и значење на сообраќајните знаци за безбедно и уредно одвивање на сообраќајот;

2. Поделба на сообраќајните знаци (вид, форма, боја, значење);
3. Знаци за опасност (форма, боја и значење);
4. Знаци за изречни наредби (група, форма, боја и значење);
5. Знаци за известување (форма, боја и значење);
6. Дополнителни табли;
7. Светлосни сообраќајни знаци и светлосни ознаки;
8. Ознаки на коловозот (видови и значење);
9. Обележување на премин на пат преку железничка пруга;
10. Обележување на работи и пречки на патот и
11. Знаци што ги даваат униформирани полициски службеници при вршење на контрола и регулирање на сообраќајот (вид, начин на давање и нивно значење).

Г. Опасности и последици кои настануваат поради непрописно или неправилно преземање на дејствија во сообраќајот на патиштата:

1. Пребрзо возење (движење со возило со недозволен брзина во населено место);
2. Неприлагодена брзина на движењето на возилото спрема особините и состојбата на патот, видливоста, атмосферските прилики, состојбата на возилото и товарот, густината на сообраќајот и на другите сообраќајни услови;
3. Погрешна проценка на брзината на движењето и оддалеченоста на возилата што се движат од спротивна или во иста насока пред или зад возилото;
4. Непочитување на прописите за страната на движењето;
5. Непочитување на правилата за првенство на минување на раскрсница или погрешна проценка на сообраќајната ситуација за примена на правилата за првенство на минување на раскрсница;
6. Престигнување и обиколување на пат каде што нема доволен простор за безбедно и уредно престигнување и обиколување;
7. Престигнување на возило кое се доближува кон пешачки премин или застанало пред пешачки премин заради пропуштање на пешаци;
8. Запирање на возило на коловоз, во кривина и во близина на врв на преслап, каде прегледноста е недоволна, или запирање на коловоз ноќе и без соодветно обележување и обезбедување;
9. Непочитување на сообраќајните знаци;
10. Непрописно влечење на возила и
11. Непрописна употреба на светла.

Д. Негативно влијание на некои фактори врз безбедноста на сообраќајот на патиштата:

1. Здравствена состојба за управување со моторно возило (акутни и хронични заболувања што имаат влијание врз способноста на возачот);
2. Нарушени психофизички особини од значење за способноста на возачот за управување со возило, острина на вид, слух, визуелно внимание, рефлекс, рамнотежа, перцепција, мислење, вештина, емоција, реакција и слично);

3. Алкохол и безбедноста на сообраќајот (степен на пијанство и нивното негативно влијание врз психофизичките особини, функциите и однесувањето на возачот);

4. Заморот и безбедноста на сообраќајот (видови и знаци на замор, одмор, должина на траење и начин на користење на одмор) и

5. Лековите, дрогата и безбедноста на сообраќајот (штетни влијанија на определени лекови и дрогата врз психофизичките особини на возачот).

Ѓ. Возачи на возила на моторен погон

1. Услови за управување со возила (правни, здравствени и психофизички);
2. Оспособување на возачи на моторни возила;
3. Стекнување право на управување со возило на моторен погон;
4. Возачка дозвола:
 - категорија на моторни возила за кои се издава возачката дозвола;
 - важност и продолжување важноста на возачката дозвола;
 - издавање нова возачка дозвола наместо загубената или дотраена;
 - одземање на возачка дозвола;
 - меѓународна возачка дозвола и
 - превод на странска возачка дозвола.
5. Одговорност на возачите:
 - кривична;
 - прекршочна и
 - материјална.

Е. Уреди на моторното возило што се од значење на безбедноста на сообраќајот на патиштата:

1. Значење на техничката исправност на возилото од аспект на безбедноста на сообраќајот на патиштата;
2. Обврска и услови за регистрација на возила на моторен погон;
3. Технички преглед на моторни и приклучни возила;
4. Исклучување на возило од сообраќај;
5. Отстранување од пат на дефектно и оштетено возило;
6. Опрема на мотоцикл (заштитен шлем);
7. Уреди за управување со возилото (улога, функционирање, пропишани услови за исправност);
8. Уреди за сопирање (улога, функционирање, пропишани услови за исправност);
9. Уреди за осветлување на патот и за давање на светлосни знаци (улога, пропишани услови);
10. Уреди за нормална видливост (улога, видови, пропишани услови);
11. Уреди за спојување на влечно и приклучно возило (улога, пропишани услови);
12. Пневматици на возило (видови, пропишани услови);
13. Сигурносни појаси (улога, значење и користење) и
14. Опрема за патнички возила и трактори.

Ж. Хумани односи и солидарност спрема другите учесници во сообраќајот:

1. Општествени норми (правни, технички, морални и обичајни) кои ја обликуваат сообраќајната етика;
2. Морално поведение, однесување и солидарност во сообраќајот на патиштата спрема другите учесници:
 - сообраќајни средства-возила;
 - патот и објектите на него и
 - сообраќајните знаци и службените лица кои вршат контрола и регулирање на сообраќајот.
3. Надлежност за вршење на контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата;
4. Посебни овластувања на униформираните полициски службеници во контролата и регулирањето на сообраќајот на патиштата;
5. Посебни односи, обврски и постапки кон немоќни лица (деца, старци, болни, изнемоштени, инвалиди, слепи и др.) и
6. Должности во случај на сообраќајна незгода:
 - за учесникот во сообраќајната незгода и
 - за возачи и лица кои се затекнати или наишле на местото на сообраќајната незгода.

3. Психологија и култура во сообраќајот

1. Човекот како фактор за безбедност во сообраќајот:
 - психички процеси, особини и состојби;
 - неврофизиолошки основи на доживувањето и однесувањето;
 - осет;
 - перцепција;
 - учење;
 - помнење;
 - заборавање;
 - мислење;
 - емоции и
 - мотивација.
2. Социокултурни аспекти на однесувањето во сообраќајот:
 - личност – поим и структура;
 - важност на особините на личноста за однесувањето во сообраќајот;
 - развивање хумани односи во сообраќајот и
 - сообраќаен морал.
3. Психологија на комуникација во сообраќајот:
 - социјална интеракција;
 - вербална и невербална комуникација во сообраќајот;
 - фрустрации и конфликти и
 - поим за група, групни процеси и раководење со група.
4. Нарушување на безбедноста во сообраќајот:
 - влијание на надворешните фактори врз безбедноста во сообраќајот;
 - влијание на внатрешните фактори врз безбедноста во сообраќајот;
 - влијание на алкохолот, лековите, пушењето и наркотиците врз возачите и
 - ментални растројства како фактор за нарушување на безбедноста во сообраќајот.

РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1322.

Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија врз основа на член 22 став 1 точка 16 и член 39 став 1 од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16), како и член 31 од Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 143/11, 78/13, 33/15 и 207/16), постапувајќи по барањето за издавање на лиценца за вршење на енергетска дејност производство на електрична енергија УП1 бр.12-60/17 од 11.4.2017 година на Модна конфекција ЗЕН ДОО Штип за издавање на лиценца за производство на електрична енергија, на седницата одржана на 9.6.2017 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА ЗА ВРШЕЊЕ НА ЕНЕРГЕТСКА ДЕЈНОСТ ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

1. На Модна конфекција ЗЕН ДОО Штип, со седиште на ул. „Гоце Делчев“ б.б., Штип, согласно член 39 став 1 од Законот за енергетика, му се издава лиценца за вршење на енергетска дејност производство на електрична енергија од фотонапонска електроцентра на ФЕЦ ЗЕН СОЛАР.

2. Носителот на лиценцата од ставот 1 на оваа Одлука, енергетската дејност производство на електрична енергија од фотонапонска електроцентра на, ќе ја врши во општина Штип.

3. Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија согласно член 39 став 2 од Законот за енергетика и член 32 од Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности, ќе донесе одлука за влегување во сила на оваа лиценца, откако инвеститорот од ставот 1 на овој член, во рок определен во Одобрението за градење, ќе достави извештај за извршен технички преглед од надзорен инженер со кој овој енергетски објект се става во употреба.

4. Жалбата изјавена против оваа одлука не го одлага извршувањето на истата.

5. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

УП1 Бр. 12-60/17
9 јуни 2017 година
Скопје

Претседател,
Димитар Петров, с.р.

Прилог 1

**ЛИЦЕНЦА
ЗА ВРШЕЊЕ НА ЕНЕРГЕТСКА ДЕЈНОСТ
ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА****1. Име и седиштето на носителот на лиценцата**

Модна конфекција ЗЕН ДОО Штип, со седиште на ул. „Гоце Делчев“ б.б., Штип

2. Енергетската дејност за која се издава лиценцата

Производство на електрична енергија

3. Евидентен број на издадената лиценца

ЕЕ – 294.01.1/17

4. Број на деловниот субјект – 4283210**5. Единствен даночен број – 4029991100019****6. Вид и обем на енергетската дејност што ќе се врши**

Како енергетска дејност производство на електрична енергија, во смисла на оваа лиценца, се смета производство на електрична енергија што носителот на лиценцата ќе го врши од обновлив извор, во фотонапонска електроцентрала, во обем согласно со техничките карактеристики на производниот капацитет.

7. Локација на вршење на енергетската дејност

Носителот на лиценцата, енергетската дејност производство на електрична енергија од обновливи извори ќе ја врши во фотонапонска електроцентрала ЗЕН СОЛАР во општина Штип.

8. Производни капацитети со кои се врши енергетската дејност

Носителот на лиценцата, енергетската дејност производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија ќе ја врши со произведен капацитет со технички карактеристики наведени во Прилог 2 кој е составен дел од оваа лиценца.

9. Право на приклучување, пристап и користење на системот за дистрибуција на електрична енергија

Носителот на лиценцата има право на приклучување, пристап и користење на системот за дистрибуција на електрична енергија заради непречено вршење на енергетската дејност производство на електрична енергија во согласност со закон, друг пропис и општ акт, како и во согласност со Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија одобрени од страна на Регулаторната комисија за енергетика.

10. Права и обврски за носителот на лиценца

Со оваа лиценца се определуваат начинот и условите за вршење на енергетската дејност производство на електрична енергија, правата и обврските на носителот на лиценца како и неговото учество на пазарот на електрична енергија.

Носителот на лиценцата е должен:

- да обезбеди достапност на договорената енергија и/или системски услуги до точката на прием во преносниот или дистрибутивниот систем, во согласност со лиценцата;

- ги почитува законите, другите прописи и општи акти кои се однесуваат на заштита на конкуренцијата, заштита на потрошувачите, заштита на животната средина, заштита на работниците, заштита на техничките средства и опрема;

- ги почитува, Правилата за пазар на електрична енергија, Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија, правилниците и другите прописи кои ги пропишува или одобрува Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија во согласност со закон;

- се придржува кон законите, прописите, стандардите, препораките и други општи акти,

- да доставува извештаи, податоци и информации до операторот на електропреносниот систем или операторот на дистрибутивниот систем, во согласност со мрежните правила за пренос или мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија;

- да доставува до операторот на пазарот на електрична енергија и до операторот на електропреносниот систем податоци и информации од договорите за продажба на електрична енергија, расположливост на производниот капацитет и/или системски услуги, освен комерцијално-финансиските податоци во согласност со правилата за пазар на електрична енергија;

- доставува податоци и информации согласно Правилникот за следење на функционирањето на енергетските пазари;

- да обезбеди електрична енергија за сопствените потреби од своите капацитети или од отворен пазар; и

- да ги одржува во исправна и функционална состојба, производните капацитети кои се вклучени во процесот на производство на електрична енергија, согласно прописите за ваков вид на постројки.

11. Обврска за одвоена сметководствена евиденција

Носителот на лиценцата е должен:

- во своите интерни пресметки да води одвоена евиденција за секоја од енергетските дејности за кои што поседува лиценца за вршење на енергетска дејност;

- во согласност со сметководствените стандарди со кои се уредува сметководственото работење на претпријатието да изготвува финансиски извештаи кои ќе обезбедат информации за средствата, обврските, капиталот, приходите и расходите со резултатите од работењето, како и паричните текови на претпријатието; и

- да обезбедува консолидирани финансиски извештаи.

12. Обврска за доставување на Годишен извештај за финансиското и деловното работење

Носителот на лиценцата е должен до Регулаторната комисија за енергетика најдоцна до 10 март во тековната година да достави годишен извештај за делокругот

на своето работење, вклучувајќи го и извештајот за финансиското и деловното работење во претходната година. Годишниот извештај со сите прилози задолжително се доставува и во електронска форма.

Годишниот извештај содржи податоци особено за:

1) опис и обем на вршењето на енергетската дејност во текот на годината;

2) комплет годишна сметка составена од: биланс на состојба и биланс на успех, извештај за промените во главнината, извештај за паричните текови, применетите сметководствени политики и други објаснувачки белешки подготвени во согласност со важечката законска регулатива;

3) преземени мерки:

- за заштита на опремата и објектите од надворешни влијанија и хавари и осигурување на

- објектите и опремата за вршење на енергетска дејност;

- за заштита при работа;

- за вршење на дејноста во услови на кризна состојба, промена на условите на светскиот пазар, како и воена и вонредна состојба.

4) реализирање на планот за работа кој што се однесува на соодветната година;

13. Обврска за доставување на други извештаи, информации и податоци во врска со вршењето на енергетската дејност

Носителот на лиценцата е должен до Регулаторната комисија за енергетика да доставува известување за сите околности, настани и промени кои што имаат или би можеле да имаат влијание врз вршењето на енергетската дејност производство на електрична енергија.

14. Мерење на произведената електрична енергија и моќност

Мерење на произведената, односно испорачаната електрична енергија во дистрибутивниот систем се врши во пресметковното мерно место во постапка и начин утврден согласно Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија.

15. Обврска за овозможување на пристап до производните единици и непосреден увид во документацијата

Носителот на лиценцата е должен по барање на Регулаторната комисија за енергетика, да и овозможи непосреден увид во целокупната документација, како и пристап во објектите, деловните простории, простори, инсталации, како и на средствата и опремата потребни за вршење на енергетската дејност, во согласност со Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности.

16. Квалитет на услугата

Носителот на лиценцата е должен да обезбеди технички средства и други услови кои ќе овозможат постојан квалитет на произведената електрична енергија, согласно Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија.

Носителот на лиценцата е должен да врши постојан мониторинг на параметрите кои го определуваат квалитетот на произведената електрична енергија и по барање на Регулаторната комисија за енергетика, да доставува писмен извештај за движењето на сите параметри кои што го определуваат квалитетот на произведената електрична енергија во определен временски период.

17. Изменување и продолжување како и пренесување, престанување, суспендирање и одземање на лиценцата

Изменување и продолжување, како и пренесување, престанување, суспендирање и одземање на оваа лиценца ќе се врши во согласност со одредбите од Законот за енергетика и од Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности.

18. Мерки во случај на неисполнување на обврските од страна на носителот на лиценцата

Доколку носителот на лиценцата не ги исполнува обврските содржани во оваа лиценца, Регулаторната комисија за енергетика ќе преземе мерки согласно Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности.

Прилог 2

Податоци за опремата за ФЕЦ ЗЕН СОЛАР

1. Име на мала фотонапонска централа – ФЕЦ ЗЕН СОЛАР со инсталирана моќност од 108 kW;

2. Општи податоци:

- година на почеток на градба - 2017 година,
- година на завршеток на градба - 2017 година,
- година на почеток на работа - 2017 година,
- проценет животен век на фотонапонска централа - 45 години.

3. Податоци за опремата:

- Број на на фотоволтаични модули 400 x 270 W,
- Тип-поликристални панели JA SOLAR 270W,
- Номинални податоци:
- Моќност: 270 Wp,
- Номинален напон 31,23 V
- Струја на модул 8,65 A

4. Податоци за инвертор Fronius ECO25.0-3-S;

Номинални податоци максимална моќност 4 x 25 kW.

5. Годишно сончево зрачење на локацијата – 1.600 kWh/m²,

6. Очекувано производство на електрична енергија 160 MWh.

1323.

Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија врз основа на член 22 став 1 точка 16 и член 39 став 1 од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16), како и член 31 од Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 143/11, 78/13, 33/15 и 207/16), постапувајќи по барањето за издавање на лиценца за вршење на енергетска дејност производство на електрична енергија УП1 бр.12-61/17 од 12.4.2017 година на Друштвото за производство, трговија на големо и мало, увоз-извоз и услуги ЕНЕРГОРЕМОНТ-МЗТ-ХЕРЦ ДОО Битола, на седницата одржана на 9.6.2017 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА ЗА ВРШЕЊЕ НА ЕНЕРГЕТСКА ДЕЈНОСТ ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА**

1. На Друштвото за производство, трговија на големо и мало, увоз-извоз и услуги ЕНЕРГОРЕМОНТ-МЗТ-ХЕРЦ ДОО Битола, со седиште на Климент Охридски бр. Пелагонка/2 лам 2/6 Битола, согласно член 39 став 1 од Законот за енергетика, му се издава лиценца за вршење на енергетска дејност производство на електрична енергија во мала хидроелектрана МХЕЦ „Речица и Грмешница“ со реф.бр.378.

2. Носителот на лиценцата од ставот 1 на оваа одлука енергетската дејност производство на електрична енергија од мала хидроелектрична централа ќе ја врши во Општина Охрид.

3. Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија согласно со член 39 став 2 и член 32 од Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности, дополнително ќе донесе одлука за влегување во сила на оваа лиценца, откако инвеститорот од ставот 1 на овој член, во рок определен во Одобрението за градење, ќе достави извештај за извршен технички преглед од надзорен инженер со кој овој енергетски објект се става во употреба.

4. Жалбата изјавена против оваа одлука не го одлага извршувањето на истата.

5. Оваа Одлука влегува во сила со денот на донесувањето и ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

УП1 Бр. 12-61/17

9 јуни 2017 година

Скопје

Претседател,
Димитар Петров, с.р.**Прилог 1****ЛИЦЕНЦА
ЗА ВРШЕЊЕ НА ЕНЕРГЕТСКА ДЕЈНОСТ
ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА****1. Име и седиштето на носителот на лиценцата**

Друштвото за производство, трговија на големо и мало, увоз-извоз и услуги ЕНЕРГОРЕМОНТ-МЗТ-ХЕРЦ ДОО Битола, со седиште на Климент Охридски бр. Пелагонка/2 лам 2/6 Битола.

2. Енергетската дејност за која се издава лиценцата

Производство на електрична енергија

3. Евидентен број на издадената лиценца

ЕЕ - 295.01.1/17

4. Број на деловниот субјект – 6755194**5. Единствен даночен број – 4002012526455****6. Вид и обем на енергетската дејност што ќе се врши**

Како енергетска дејност производство на електрична енергија на енергија, во смисла на оваа лиценца, се смета производство на електрична енергија што носителот на лиценцата ќе го врши од обновлив извор, во мала хидроелектрана, во обем согласно техничките карактеристики на производниот капацитет.

7. Локација на вршење на енергетската дејност

Носителот на лиценцата, енергетската дејност производство на електрична енергија од обновливи извори ќе ја врши во мала хидроелектрана МХЕЦ „Речица и Грмешница“ со реф. бр. 378 во Општина Охрид.

8. Производни капацитети со кои се врши енергетската дејност

Носителот на лиценцата, енергетската дејност производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија ќе ја врши со произведен капацитет со технички карактеристики наведени во Прилог 2 кој е составен дел од оваа лиценца.

9. Право на приклучување, пристап и користење на системот за дистрибуција на електрична енергија

Носителот на лиценцата има право на приклучување, пристап и користење на системот за дистрибуција на електрична енергија заради непречено вршење на енергетската дејност производство на електрична енергија во согласност со закон, друг пропис и општ акт, како и во согласност со Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија одобрени од страна на Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија.

10. Права и обврски за носителот на лиценца

Со оваа лиценца се определуваат начинот и услови- те за вршење на енергетската дејност производство на електрична енергија, правата и обврските на носителот на лиценца како и неговото учество на пазарот на елек- трична енергија.

Носителот на лиценцата е должен да:

- да обезбеди достапност на договорената енергија и/или системски услуги до точката на прием во пренос- ниот или дистрибутивниот систем, во согласност со ли- ценцата;

- ги почитува законите, другите прописи и општи акти кои се однесуваат на заштита на конкуренцијата, заштита на потрошувачите, заштита на животната сре- дина, заштита на работниците, заштита на техничките средства и опрема;

- ги почитува, Правилата за пазар на електрична енергија, Мрежните правила за дистрибуција на елек- трична енергија, правилниците и другите прописи кои ги пропишува или одобрува Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија во согласност со закон;

- се придржува кон законите, прописите, стандар- дите, препораките и други општи акти,

- да доставува извештаи, податоци и информации до операторот на електропреносниот систем или опера- торот на дистрибутивниот систем, во согласност со мрежните правила за пренос или мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија;

- да доставува до операторот на пазарот на електрич- на енергија и до операторот на електропреносниот сис- тем податоци и информации од договорите за продаж- ба на електрична енергија, расположливост на произ- водниот капацитет и/или системски услуги, освен ко- мерцијално-финансиските податоци во согласност со правилата за пазар на електрична енергија;

- доставува податоци и информации согласно Пра- вилникот за следење на функционирањето на енергет- ските пазари;

- да обезбеди електрична енергија за сопствените потреби од своите капацитети или од отворен пазар; и

- да ги одржува во исправна и функционална сос- тојба, производните капацитети кои се вклучени во про- цесот на производство на електрична енергија, соглас- но прописите за ваков вид на постројки.

11. Обврска за одвоена сметководствена еви- денција

Носителот на лиценцата е должен:

- во своите интерни пресметки да води одвоена еви- денција за секоја од енергетските дејности за кои што поседува лиценца за вршење на енергетска дејност;

- во согласност со сметководствените стандарди со кои се уредува сметководственото работење на прет- пријатието да изготвува финансиски извештаи кои ќе обезбедат информации за средствата, обврските, капи- талот, приходите и расходите со резултатите од работе- њето, како и паричните текови на претпријатието; и

- да обезбедува консолидирани финансиски извеш- таи.

12. Обврска за доставување на Годишен извеш- тај за финансиското и деловното работење

Носителот на лиценцата е должен до Регулаторната комисија за енергетика најдоцна до 10 март во тековната година да достави годишен извештај за делокругот на своето работење, вклучувајќи го и извештајот за финан- сиското и деловното работење во претходната година.

Годишниот извештај со сите прилози задолжително се доставува и во електронска форма.

Годишниот извештај содржи податоци особено за:

- 1) опис и обем на вршењето на енергетската дејност во текот на годината;

- 2) комплет годишна сметка составена од: биланс на состојба и биланс на успех, извештај за промените во главнината, извештај за паричните текови, применети- те сметководствени политики и други објаснувачки бе- лешки подготвени во согласност со важечката законска регулатива;

- 3) преземени мерки:

- за заштита на опремата и објектите од надвореш- ни влијанија и хавари и осигурување на

- објектите и опремата за вршење на енергетска деј- ност;

- за заштита при работа;

- за вршење на дејноста во услови на кризна сос- тојба, промена на условите на светскиот пазар, како и воена и вонредна состојба.

- 4) реализирање на планот за работа кој што се одне- сува на соодветната година;

13. Обврска за доставување на други извештаи, информации и податоци во врска со вршењето на енергетската дејност

Носителот на лиценцата е должен до Регулаторна- та комисија за енергетика да доставува известување за сите околности, настани и промени кои што имаат или би можеле да имаат влијание врз вршењето на енергетската дејност производство на електрична енергија.

14. Мерење на произведената електрична енерги- ја и моќност

Мерење на произведената, односно испорачаната електрична енергија во дистрибутивниот систем се врши во пресметковното мерно место во постапка и на- чин утврден согласно Мрежните правила за дистрибу- ција на електрична енергија.

15. Обврска за овозможување на пристап до про- изводните единици и непосреден увид во документа- цијата

Носителот на лиценцата е должен по барање на Ре- гулаторната комисија за енергетика, да и овозможи непосреден увид во целокупната документација, како и пристап во објектите, деловните простории, простори, инсталациите, како и на средствата и опремата потреб- ни за вршење на енергетската дејност, во согласност со Правилникот за лиценци за вршење на енергетски деј- ности.

16. Квалитет на услугата

Носителот на лиценцата е должен да обезбеди технички средства и други услови кои ќе овозможат постојан квалитет на произведената електрична енергија, согласно пропишаниот правилник за снабдување со електрична енергија и Мрежните правила за дистрибуција на електрична енергија.

Носителот на лиценцата е должен да врши постојан мониторинг на параметрите кои го определуваат квалитетот на произведената електрична енергија и по барање на Регулаторната комисија за енергетика, да доставува писмен извештај за движењето на сите параметри кои што го определуваат квалитетот на произведената електрична енергија во определен временски период.

17. Изменување и дополнување на лиценцата

Изменувањето и дополнувањето на оваа лиценца ќе се врши во согласност со одредбите од Законот за енергетика и Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности.

18. Мерки во случај на неисполнување на обврските од страна на носителот на лиценцата

Доколку носителот на лиценцата не ги исполнува обврските содржани во оваа лиценца, Регулаторната комисија за енергетика ќе превземе мерки согласно Правилникот за лиценци за вршење на енергетски дејности.

Прилог 2

Податоци за опремата за МХЕЦ Речица и Грмешница, реф. бр. 378

1. име на мала хидроелектрична централа – МХЕЦ „Речица и Грмешница“ со реф. бр. 378;

2. локација на мала хидроелектрична централа на дистрибутивната мрежа согласно решение за согласност за приклучување на електродистрибутивната мрежа;

3. општи податоци:

- година на почеток на градба - 2016 година,
- година на завршеток на градба - 2017 година,
- година на почеток на работа - 2017 година,
- проценет животен век на хидроелектрична централа - 40 години.

4. податоци за турбина:

- тип, производител и номинални податоци – Францис хоризонтална;

- Номинални податоци:

- Моќност: 708 kW,
- Номинален проток: 1,29 m³/s,
- Номинален нето пад: 62,6 m,
- Номинална брзина: 1000 min⁻¹

5. Податоци за генератор:

- Номинални податоци:
- Моќност привидна: 800 kVA,
- Моќност активна: 720 kW,
- Номинален напон: 0.4 kV,
- Номинална брзина: 1000 min⁻¹
- Номинален фактор на моќност: 0,9

6. Податоци за трансформатор:

- Номинални податоци:
- Моќност привидна: 800 kVA,
- Номинален напон: 10(20)/04, kV/kV

1324.

Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, врз основа на член 22, алинеја 5 од Законот за енергетика („Службен весник на РМ“ бр. 16/11, 136/11, 79/13, 164/13, 41/14, 151/14, 33/15, 192/15, 215/15, 6/16, 53/16 и 189/16), член 28 од Законот за акцизите („Службен весник на РМ“ бр. 32/2001, 50/2001, 52/2001, 45/2002, 98/2002, 24/2003, 96/2004, 38/2005, 88/2008, 105/2009, 34/10, 55/11, 135/11, 82/13, 98/13, 43/14, 167/14, 188/14, 129/15, 154/15, 192/15 и 23/16), член 28 и 29 од Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на РМ“ бр. 44/99, 86/99, 08/2001, 21/2003, 19/2004, 33/2006, 101/2006, 114/2007, 103/2008, 114/2009, 133/2009, 95/10, 102/10, 24/11, 135/11, 155/12, 12/14, 112/14, 130/14, 15/15, 129/15, 225/15, 23/16 и 189/16), Законот за животната средина („Службен весник на РМ“ бр. 53/2005, 81/2005, 24/2007, 159/2008, 83/209, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15 и 39/16) и Уредбата за начинот на утврдување, пресметување и уплатување на надоместокот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати што се плаќаат при увоз и/или производство на нафтени деривати („Службен весник на РМ“ бр. 138/09 и 52/11), на седницата одржана на 12.6.2017 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НАЈВИСОКИ ЦЕНИ НА ОДДЕЛНИ НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ УТВРДЕНИ СОГЛАСНО МЕТОДОЛОГИЈАТА

Член 1

Претпријатијата кои произведуваат деривати од нафта можат да ги формираат цените на одделни нафтени деривати така што највисоките производни цени да изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит
- ЕУРОСУПЕР БС - 95	до 26,250
- ЕУРОСУПЕР БС - 98	до 27,901
б) Дизел гориво	ден/лит
- ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	до 24,224
в) Масло за горење	ден/лит
- екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	до 23,662
г) Мазут	ден/кг
- М-1 НС	до 20,071

Член 2

Претпријатијата и другите правни и физички лица, што вршат промет на нафтени деривати и увозници (во натамошниот текст: претпријатија) ги формираат цените за одделни нафтени деривати така што:

А. Највисоките малопродажни цени (1 ГРУПА НА ЦЕНИ) да изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит
- ЕУРОСУПЕР БС - 95	до 62,50
- ЕУРОСУПЕР БС - 98	до 64,50
б) Дизел гориво	ден/лит
- ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	до 48,00

в) Масло за горење - екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	ден/лит до 36,50
г) Мазут - М-1 НС	ден/кг до 25,206

Б. Претпријатијата што вршат промет на нафтени деривати можат да ги формираат цените за одделни нафтени деривати во однос на највисоките цени од точката А на став 1 на овој член (1 ГРУПА НА ЦЕНИ), освен од подточката "г" и тоа: за 0,5 ден/лит пониски (2 ГРУПА НА ЦЕНИ), за 1,00 ден/лит пониски (3 ГРУПА НА ЦЕНИ) и за 1,5 ден/лит пониски (4 ГРУПА НА ЦЕНИ), согласно следната табела и да изнесуваат:

НАФТЕН ДЕРИВАТ	(2 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(3 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(4 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит
ЕУРОСУПЕР БС - 95	62,00	61,50	61,00
ЕУРОСУПЕР БС - 98	64,00	63,50	63,00
ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	47,50	47,00	46,50
ЕЛ-1 - ЕКСТРА ЛЕСНО 1	36,00	35,50	35,00

Претпријатијата што вршат промет на нафтени деривати можат да вршат промет на секој дериват поодделно по една од цените утврдени за тој дериват во една од групите на цени определени согласно оваа одлука.

Цените од сите четири ценовни групи формирани согласно став 1 на овој член, освен цената за мазутот М-1 НС, важат франко пумпна станица, а цената на мазутот М-1 НС важи франко производител во земјата.

Во цените од сите четири ценовни групи формирани согласно став 1 на овој член, освен во цената за мазутот М-1 НС, содржани се и трошоците за превоз од 0,50 ден/литар.

Во малопродажните цени формирани согласно овој член содржан е данокот на додадена вредност согласно Законот.

Член 3

Во малопродажните цени утврдени со членот 2 од оваа Одлука содржан е надоместокот за финансирање на активностите во областа на животната средина кои согласно Законот за животната средина го плаќаат обврзниците утврдени со овој закон и тоа:

а) Моторни бензини - ЕУРОСУПЕР БС - 95 - ЕУРОСУПЕР БС - 98	ден/лит до 0,080 до 0,080
б) Дизел гориво - ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	ден/лит до 0,030
в) Масло за горење - екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	ден/лит до 0,040
г) Мазут - М-1 НС	ден/кг до 0,050

Член 4

Во малопродажните цени утврдени со членот 2 од оваа Одлука содржан е надоместокот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати кои согласно Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати го плаќаат обврзниците утврдени со овој закон при увоз и/или производство на нафтени деривати и тоа:

а) Моторни бензини - ЕУРОСУПЕР БС - 95 - ЕУРОСУПЕР БС - 98	ден/лит до 0,890 до 0,890
б) Дизел гориво - ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	ден/лит до 0,300
в) Масло за горење - екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	ден/лит до 0,300
г) Мазут - М-1 НС	ден/кг до 0,740

Член 5

Во малопродажните цени утврдени со членот 2 од оваа одлука акцизите кои ги плаќаат обврзниците согласно Законот изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини - ЕУРОСУПЕР БС - 95 - ЕУРОСУПЕР БС - 98	ден/лит до 22,046 до 22,090
б) Дизел гориво - ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	ден/лит до 12,424
в) Масло за горење - екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	ден/лит до 3,230
г) Мазут - М-1 НС	ден/кг до 0,100

Член 6

Во малопродажните цени утврдени согласно членот 2 од оваа одлука, трошоците на прометот на секој поодделен нафтен дериват од секоја ценовна група изнесуваат:

НАФТЕН ДЕРИВАТ	Ед. мерка	(1 ГРУПА НА ЦЕНИ)	(2 ГРУПА НА ЦЕНИ)	(3 ГРУПА НА ЦЕНИ)	(4 ГРУПА НА ЦЕНИ)
ЕУРОСУПЕР БС - 95	ден/лит	3,200	2,776	2,353	1,929
ЕУРОСУПЕР БС - 98	ден/лит	3,200	2,776	2,353	1,929
ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	ден/лит	3,200	2,776	2,353	1,929
ЕЛ 1 - ЕКСТРА ЛЕСНО 1	ден/лит	3,200	2,776	2,353	1,929
МАЗУТ М-1 НС	ден/кг	0,400	0,400	0,400	0,400

Член 7

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 00:01 часот на 13.6.2017 година и истата ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб-страницата на Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија.

Бр. 02-1060/1
12 јуни 2017 година
Скопје

Заменик претседател,
Куштрим Рамадани, с.р.

Службен весник
на Република Македонија

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о. - Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
в. д. директор и одговорен уредник – Лука Кржалоски
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2017 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2017072